

Lokalni indeks participativnosti LIPA 2022/2023

izveštaj

Transparentnost Srbija
Maj 2023.

LOKALNI INDEKS PARTICIPATIVNOSTI – LIPA 2022/2023.

Sadržaj

O indeksu.....	3
Sažetak.....	3
Metodologija	6
Opšta zapažanja.....	8
Opšta ocena i perspektive za poboljšanje	8
Neki sistemski problemi i zapažanja	9
Rezultat LIPA 2022/2023	10
Rezultati JLS u pojedinim kategorijama i oblastima istraživanja	11
Pregled	11
Oblasti istraživanja	13
Pregled	13
Oblast 1 Participacija u donošenju propisa i javnih politika.....	13
Oblast 2 Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba	14
Oblast 2 Participacija u vezi sa budžetom.....	14
Zaključci.....	16
Opšti zaključci	16
Zaključci – LIPA kao oruđe	16
Preporuke	17
Opšte preporuke.....	17
Aneksi.....	18
Aneks 1. Indikatori i obrazloženja načina ocenjivanja	18
Aneks 2. Prosečan rezultat po indikatorima.....	27

O indeksu

Lokalni indeks participativnosti (LIPA), odnosno metodologija za sprovođenje istraživanja uz korišćenje Indeksa, proizvod je Transparentnosti Srbija, nastao kao rezultat angažovanja po ugovoru sa HELVETAS Swiss Intercooperation SRB, u okviru projekta Municipal Economic Development Phase II SRB (Property Tax Reform Programme), a kao deo priprema za sprovođenje MED Phase III¹.

Indeks je oruđe za merenje, ocenjivanje i rangiranje jedinica lokalne samouprave na osnovu nivoa učešća građana u odlučivanju. Indeks se ne fokusira isključivo na konkretne oblike participacije u odlučivanju o trošenju novca iz budžeta ili u donošenju propisa, već obuhvata i širi okvir transparentnosti u službi participativnosti, odnosno ono što može da poveća poverenje i podstakne građane na participaciju.

Zahvaljujući specifičnom načinu izračunavanja,² moguće se suziti oblast istraživanja, a pri tome sačuvati osnovni nivo uporedivosti prilikom sprovođenja više uzastopnih istraživanja.

U formulisanju Indeksa (odnosno metodologije) korišćena su višegodišnja iskustva i slična istraživanja koja je Transparentnost Srbija sprovodila: Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) – ocenjivanje jedinica lokalne samouprave na osnovu indikatora sa ocenama 0/1 i rangiranje u opsegu od 0 do 100 bodova, i Indeks transparentnosti javnih preduzeća PETRA – ocenjivanje javnih preduzeća na osnovu indikatora transparentnosti sa ocenama 0/1/2 i rangiranje po procentu od maksimalnog mogućeg zbira bodova.

Sažetak

Građani su nedovoljno uključeni u postupak donošenja propisa, javne rasprave i druge mehanizme funkcionisanja lokalne samouprave. Prosečna ocena, odnosno prosečan nivo indeksa LIPA u istraživanju LIPA 2022/2023. iznosi 26,4%.

Niska participacija i nezadovoljavajući prosek posledica su neprimenjivanja pojedinih oruđa i mehanizama za participaciju, ali i nepoverenja građana i slabog odziva u situacijama kada se ti mehanizmi primenjuju. Čak i kada postoji participacija, njeni efekti nisu dovoljno vidljivi. Participacija se nedovoljno promovise, pa su tako, na primer, pozivi na javne rasprave i informacije o izveštajima sa javnih rasprava retko pronalazeni na društvenim mrežama, koje su istovremeno široko korišćene za informisanje o drugim temama.

Nijedna od 44 jedinice lokalne samouprave (JLS) obuhvaćene istraživanjem nije u rangu „puna participacija”, jedna je u rangu „visoka”, a nijedna nije u rangu „razvijena participacija”.

Indeks manji od 15% ima devet JLS, što ih svrstava u kategoriju „nizak nivo participacije”.

¹ HELVETAS i Transparentnost Srbija dele vlasništvo i autorska prava nad Indeksom participativnosti (metodologijom) tokom trajanja ugovornog odnosa između HELVETAS i Transparentnosti Srbija. Nakon isteka perioda trajanja ugovora, vlasništvo i autorska prava nad dostavljenim proizvodom pripadaju Transparentnosti Srbija, s tim da je Transparentnost Srbija u obavezi da navede da je metodologija razvijena u okviru projekta „Municipal Economic Development in Eastern Serbia Phase II (Property Tax Reform) – MED II”, koji je podržala Vlada Švajcarske.

² Detaljno u poglavlju „Metodologija”.

LIPU od 30 do 45% („umereni nivo participacije“) ima 14 JLS, od toga dve iznad 40% (Veliko Gradište i Sombor), a jedna JLS ima indeks iznad 60% i jedina je u kategoriji „visoki nivo participacije“. Reč je o gradu Užicu.

Nivo participacije	Granične vrednosti	Broj JLS	Procenat od ukupnog broja JLS
Puna participacija	80–100%	0	0%
Visoki nivo participacije	60–80%	1	2,3%
Razvijeni nivo participacije	45–60%	0	0%
Umereni nivo participacije	30–45%	14	31,9%
Osnovni nivo participacije	15–30%	20	45,4%
Nizak nivo participacije	0–15%	9	20,4%

Najveća prosečna ocena je u oblasti „Participacija u donošenju propisa i javnih politika“ – 45,3%. Treba uzeti u obzir da postoje ogromne varijacije – ocene u ovoj oblasti se kreću između 10 i 84%, što znači da i u ovoj oblasti, posebno kod nekih JLS, postoji veliki prostor za dalji rad i za unapređenje participacije. Čak i bez ekstrema, prosek od 45% nije zadovoljavajući nivo koji bi bio krajnji cilj. Trenutno samo osam JLS ima ocenu iznad 60% u ovoj oblasti.

Oblast „Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba“ obuhvata samo četiri indikatora koji se odnose na mehanizme za prijavu problema i kršenja propisa. Prosečna ocena je 28,4%, ali i ovde postoje varijacije od 0% (više od polovine, čak 23 JLS) do 100% (dve JLS).

„Participacija u vezi sa budžetom“ ima nizak prosek od 15,9%, a pojedinačne ocene variraju od 5,7 do 45,7%. Više od 30% imaju samo tri JLS.

Prostor za unapređenje transparentnosti postoji u gotovo svim oblastima za manji ili veći broj JLS, a naročito u podoblastima „Uključenje građana preko mesnih zajednica“, „Mali projekti“, ali i „Rasprave o budžetu i kapitalnim projektima“ (koje sadrže najviše indikatora). Neizbežan zaključak jeste i da napredak umnogome zavisi od političke i administrativne volje, te da je za napredak potrebna dugotrajna i promišljena podrška spolja, uz negovanje i promovisanje svakog postignutog napretka.

Što se tiče samog indeksa LIPA, odnosno LIPA istraživanja kao mehanizma, na samom početku je LIPA iskazala kvalitet komparativnosti i unapredivosti. Rezultati istraživanja otvaraju prostor za brojna ukrštanja i poređenja – između JLS, pojedinačnih indikatora, oblasti, kategorija, što je od značaja za usmeravanje podrške JLS i pojedinim aktivnostima/oblastima.

LIPA, kroz odgovarajuću promociju, može da postane i mehanizam za podsticanje, a ne samo merenje napretka, razvijanjem konkurencije između JLS.

Na osnovu prikupljenih podataka i rezultata, Transparentnost Srbija, pored ostalog, preporučuje:

- Jasno izdvojiti segment sa javnim raspravama na sajtovima JLS.
- Razdvojiti javne rasprave (ili konsultacije) o planovima za kapitalne investicije, usklađene sa strateškim dokumentima, i izjašnjavanje građana o njima, od anketiranja i izjašnjavanja o manjim projektima.

- Povećati funkcionalnost ili uvesti mehanizme za prijavu problema i izveštavati i javnost o rešavanju problema (izgradnja poverenja kao uslov za veću participaciju).
- Unaprediti oblasti uključenja građana u odlučivanje, preko mesnih zajednica, i posebno informisanje o konsultacijama i rezultatima konsultacija.
- Uložiti dodatne napore za povećanje broja građana koji učestvuju u javnim raspravama o budžetu, što se odnosi na raznovrsnije mehanizme u fazi pozivanja na rasprave, ali i informisanja o rezultatima javnih rasprava i prihvatanju predloga građana uključenih u javne rasprave.

Metodologija

Opšta metodologija

Lokalni indeks participativnosti (LIPA) izračunava se kao procenat od maksimalnog mogućeg zbira poena koji se dobijaju prilikom ocenjivanja na osnovu određenog broja indikatora / indikatorskih pitanja. Indikatori su definisani tako da se izbegne bilo kakav subjektivni uticaj ocenjivača na rezultat. Moguća ocena je 0 ili 1, a indikatorsko pitanje je tako definisano da ono sadrži dimenziju kvaliteta, a meri kvantitativni rezultat – da li ishod (odgovarajućeg kvaliteta), koji je predmet pitanja, postoji ili ne postoji. Specifičnosti koje mogu baciti dodatno svetlo na kvalitet participacije, a ne mogu se izraziti kroz binarno indikatorsko pitanje, mogu biti predmet dodatnog narativnog izveštaja, koji u načelu prati sprovođenje ocenjivanja i rangiranja. Stoga istraživači u postupku prikupljanja podataka notiraju specifičnosti, primere dobre i loše prakse, koji se koriste u pratećem narativnom izveštaju.

Odgovori na indikatorska pitanja se pronalaze na zvaničnom internet sajtu jedinice lokalne samouprave ili na osnovu odgovora na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja koje istraživač upućuje jedinicama lokalne samouprave. Za pojedine indikatore moguće je izvršiti testiranje funkcionisanja određenih mehanizama participacije. Kako bi se izbeglo da JLS daju „poželjne“ odgovore, zahtevi moraju biti formulisani tako da je za pozitivnu ocenu potrebno priložiti odgovarajući dokaz (dokument, link ka mestu na internetu gde se tražena informacija ili dokument mogu naći) kako bi indikator bio bodovan pozitivno.

Radi dobijanja što objektivnije slike i kako bi se izbegle greške koje mogu nastati prilikom prikupljanja podataka, podaci dobijeni sa sajta se verifikuju, slanjem dopisa JLS sa spiskom negativno ocenjenih indikatora i pozivom da ukažu ukoliko tražene informacije/dokumenti ipak postoje. Proces verifikacije je posebno značajan sa metodološkog stanovišta, ukoliko je veliki broj JLS uključen u istraživanje/ocenjivanje, te veći broj osoba radi na prikupljanju podataka. Verifikacijom se u tom slučaju umanjuje uticaj ljudskog faktora na konačan skor.

Za indikatore za koje nisu dobijeni podaci od JLS u odgovoru na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja (ili uopšte nije dobijen odgovor na zahtev), a za koje je na drugi način nemoguće sa sigurnošću utvrditi da su pozitivni (npr. na osnovu podataka pronađenih na sajtu ili iz drugih izvora u koje istraživač ima uvid), dodeljuje se ocena 0. U postupku verifikacije moguće je ukazati da nije dobijen odgovor na zahtev ili na pojedina pitanja iz zahteva.

U postupku verifikacije, kao i u odgovorima na zahteve, ukoliko JLS samo ustvrdi da je odgovor na određeno indikatorsko pitanje pozitivan, bez dostavljanja dokaza (linka, dokumenta, informacije čiju je verodostojnost moguće potvrditi), ocena je negativna.

Ukupna ocena za svaku pojedinačnu JLS iz istraživanja dobija se sabiranjem bodova dobijenih po odgovorima na indikatorska pitanja (0/1) i deljenjem tog zbira sa teoretski maksimalnim brojem bodova³. JLS se rangiraju, u tabeli, na osnovu ocena.

Indikatori su podeljeni u više oblasti i moguće je izračunati parcijalne ocene (u procentima od maksimalnog zbira za svaku pojedinačnu oblast) za svaku od njih. Ova podela značajna je i zbog poređenja JLS između sebe, ali i zbog uporedivosti u više ciklusa istraživanja, kada je izmenjen broj indikatora, kada su pojedine oblasti izostavljene. U okviru nekih oblasti postoje i podoblasti, koje se takođe mogu porediti.

³ Ukoliko je zbir 21, a postoji 28 indikatora, konačna ocena je $21/28$ (%) = 75%

Indikatori su takođe označeni slovima I, K i D, što ukazuje na kategoriju kojoj pripadaju (informisanje, konsultovanje, direktno uključivanje). Pojedini indikatori mogu istovremeno nositi više oznaka. Ovo kategorisanje služi za dodatnu analizu stanja u okviru ove tri kategorije.

Ukoliko se, prilikom sprovođenja više ciklusa istraživanja i rangiranja, ciklus u kome je smanjen broj indikatora (radi pojednostavljenja ili pojeftinjenja sprovođenja istraživanja), ili je izmenjen nezanemarljiv broj indikatorskih pitanja, poredi sa prethodnim ciklusom, treba imati u vidu da je moguće odstupanje kod ukupne ocene. Stoga i direktni zaključak o rastu ili padu pojedinačnih ocena ili ukupne prosečne ocene treba izneti sa rezervom. Metodološki bi bilo najbolje utvrditi kolike bi ocene JLS imale u prethodnom ciklusu da je istraživanje rađeno sa manjim brojem indikatora, korišćenim u drugom ciklusu. U slučaju izmene indikatora ovakav pristup je nesprovodiv, te je potrebno u izveštaju ukazati na ovo moguće odstupanje. Zahvaljujući podeli na oblasti, one oblasti u kojima indikatori (broj i formulacija) nisu menjani u potpunosti su uporedive, preko svojih parcijalnih ocena, bez odstupanja.

Opšta zapažanja

Opšta ocena i perspektive za poboljšanje

Građani su nedovoljno uključeni, bilo da se malo pitaju ili da ne žele da odgovaraju kada su pitani. Naime, generalno nizak nivo participacije posledica je, s jedne strane, činjenice da JLS ne primenjuju neke od raspoloživih oblika i metoda participacije. Još veći problem je to što, onda kada se građani pitaju, oni nisu zainteresovani da se uključe u raspravu. A njihov je novac u pitanju.

Razlog za nezainteresovanost je dvojak – neki mehanizmi participacije se primenjuju forme radi, što s pravom izaziva nepoverenje i posledično neodazivanje, a s druge strane, čak i onda kada postoji iskrena želja, teško je ispraviti dugogodišnje (ili decenijsko) uverenje da građanin ništa ne može da promeni. Konačno, uz (iskrenu) primenu osnovnih mehanizama participacije, nužno je primeniti i sredstva komunikacije i informisanja, kako bi se ovi procesi približili građanima.

Iskazano u brojevima, pomenuto nisko uključivanje znači da prosečni indeks iznosi 26,4%, što je u rangu „Osnovna participacija”. U tom rangu je 20 JLS.

Nijedna od 44 JLS obuhvaćene istraživanjem nije u rangu „puna participacija”, jedna je u rangu „visoka”, a nijedna nije u rangu „razvijena participacija”.

Indeks manji od 15% ima devet JLS, što ih svrstava u kategoriju „nizak nivo participacije”.

LIPU od 30 do 45% („umereni nivo participacije”) ima 14 JLS, od toga dve iznad 40% (Veliko Gradište i Sombor), a jedna JLS ima indeks iznad 60% i jedina je u kategoriji „visoki nivo participacije”. Reč je o gradu Užicu.

Nivo participacije	Granične vrednosti	Broj JLS	Procenat od ukupnog broja JLS
Puna participacija	80–100%	0	0%
Visoki nivo participacije	60–80%	1	2,3%
Razvijeni nivo participacije	45–60%	0	0%
Umereni nivo participacije	30–45%	14	31,9%
Osnovni nivo participacije	15–30%	20	45,4%
Nizak nivo participacije	0–15%	9	20,4%

Posmatrano po oblastima („Participacija u donošenju propisa i javnih politika”, sa podoblastima „Opšti deo”, „Javne politike” i „Propisi”, „Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba” i „Participacija u vezi sa budžetom”, sa podoblastima „Finansijski planovi mesnih zajednica”, „Kapitalni projekti”, „Opšti budžet” i „Mali projekti”, najslabije stanje, odnosno najveći prostor za unapređenje participacije postoji u oblasti „Participacija u vezi sa budžetom”, naročito u podoblastima „Finansijski planovi mesnih zajednica” i „Mali projekti”. Ovo je posebno značajno jer je Helvetas angažovan na radu u ovim oblastima te se može očekivati napredak, povećanje participacije, a posledično i povećanje LIPA indeksa.

Treba, međutim, naglasiti da napredak u oblasti uključenja građana preko mesnih zajednica umnogome zavisi od političke i administrativne volje.

Za napredak u oblasti participacije uopšte uzev potrebna je dugotrajna i promišljena podrška spolja, ali i politička i administrativna volja. Potrebno je, takođe, negovati, podržati i promovisati svaki postignuti napredak.

Neki sistemski problemi i zapažanja

Mnoge mogućnosti i mehanizmi za participaciju nisu prepoznate (hibridne javne rasprave, društvene mreže, participacija u raznim fazama izrade budžeta, finansijskih planova, značajnija uloga mesnih zajednica, javne rasprave o drugim aktima).

Slabo interesovanje građana je posledica niskog nivoa poverenja – što zbog dugotrajnog odsustva ponude za participaciju, što zbog činjenice da efekti participacije, čak i kada ona postoji, nisu dovoljno vidljivi.

Participacija se, naime, nedovoljno promovise (retko su, na primer, pronalazeni pozivi na javne rasprave i informacije o izveštajima sa javnih rasprava na društvenim mrežama). S druge strane, neke aktivnosti se obavljaju formalno ili jednokratno.

Tako, javna rasprava o budžetu retko kada traje 20 dana, u praksi postoje „lutanja” između anketa, rasprava o kapitalnim projektima, sveobuhvatnih rasprava o nacrtima budžeta i prezentacija građanskih vodiča.

Sajtovi JLS su neretko neažurni (izdvojeni baneri ili delovi menija za jednokratne akcije ili prikaze konkursa, javnih rasprava ili budžeta od pre nekoliko godina) i u višku informacija teško je pronaći ono što je zaista bitno, aktuelno i relevantno.

Rezultat LIPA 2022/2023.

Nijedna od 44 JLS obuhvaćene istraživanjem nije u rangu „puna participacija”, jedna je u rangu „visoka”, a nijedna nije u rangu „razvijena participacija”.

Prosečni indeks je 26,4%, što je u rangu „osnovna participacija”. U tom rangu je 20 JLS. Manje od 15% ima devet JLS (nizak nivo participacije).

Trećina posmatranih JLS (njih 14) ima LIPU od 30 do 45% („umereni nivo participacije”).

Rezultatom se izdvajaju tri JLS – dve sa skorom iznad 40% (Veliko Gradište i Sombor), i jedna sa LIPOM iznad 60% („visoki nivo participacije” – Užice).

Užice	60,3%	Visoki	Aleksandrovac	29,3%	Osnovni nivo	Brus	15,5%	Nizak nivo
Veliko Gradište	44,8%	Umereni nivo	Zaječar	29,3%		Kula	15,5%	
Sombor	43,1%		Žabari	27,6%		Temerin	13,8%	
Trstenik	39,7%		Rača	27,6%		Vrnjačka Banja	13,8%	
Leskovac	39,7%		Arandjelovac	27,6%		Batočina	12,1%	
Vlasotinca	39,7%		Srbobran	27,6%		Odžaci	10,3%	
Bor	37,9%		Negotin	27,6%		Arilje	8,6%	
Bečej	37,9%		Varvarin	25,9%		Bogatić	5,2%	
Bač	36,2%		Ljubovija	25,9%		Svilajnac	3,4%	
Topola	34,5%		Ražanj	25,9%				
Sokobanja	32,8%		Nova Varoš	25,9%				
Knjaževac	32,8%		Žabalj	24,1%				
Mali Zvornik	32,8%		Novi Pazar	24,1%				
Paraćin	32,8%		Ćuprija	24,1%				
Pirot	31,0%		Raška	22,4%				
		Velika Plana	20,7%					
		Bojnik	20,7%					
		Kladovo	17,2%					
		Petrovac na Mlavi	17,2%					
		Golubac	17,2%					

Rezultati JLS u pojedinim kategorijama i oblastima istraživanja

Pregled

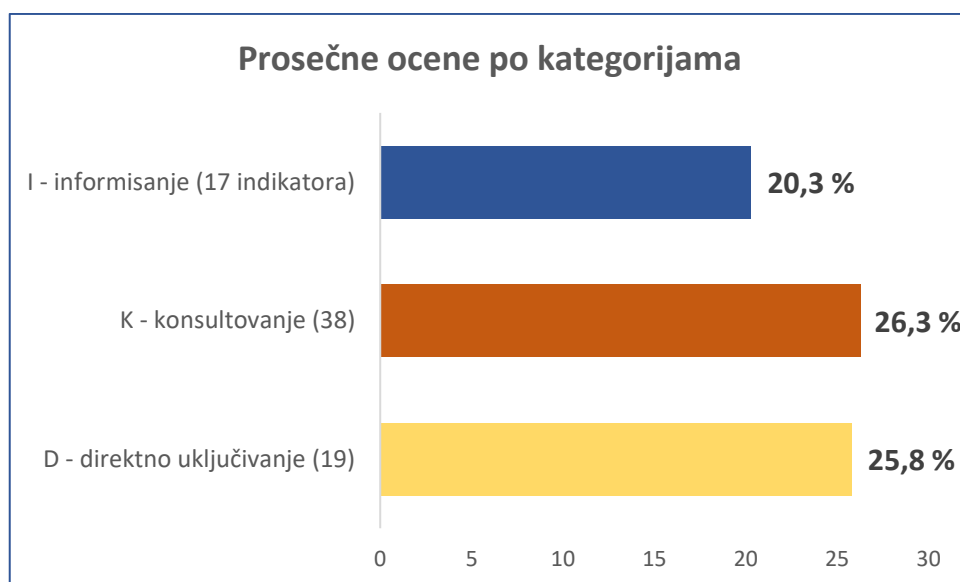
Najveća prosečna ocena je u oblasti „Participacija u donošenju propisa i javnih politika” – 45,3%. Treba uzeti u obzir da postoje ogromne varijacije – ocene u ovoj oblasti se kreću između 10 i 84%, što znači da i u ovoj oblasti, posebno kod nekih JLS, postoji veliki prostor za dalji rad i za unapređenje participacije. Čak i bez ekstrema, prosek od 45% nije zadovoljavajući nivo koji bi bio krajnji cilj. Trenutno samo osam JLS ima ocenu iznad 60% u ovoj oblasti.

Oblast „Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba” obuhvata samo četiri indikatora, koji se odnose na mehanizme za prijavu problema i kršenja propisa. Prosečna ocena je 28,4%, ali i ovde postoje varijacije od 0% (više od polovine, čak 23 JLS) do 100% (dve JLS).

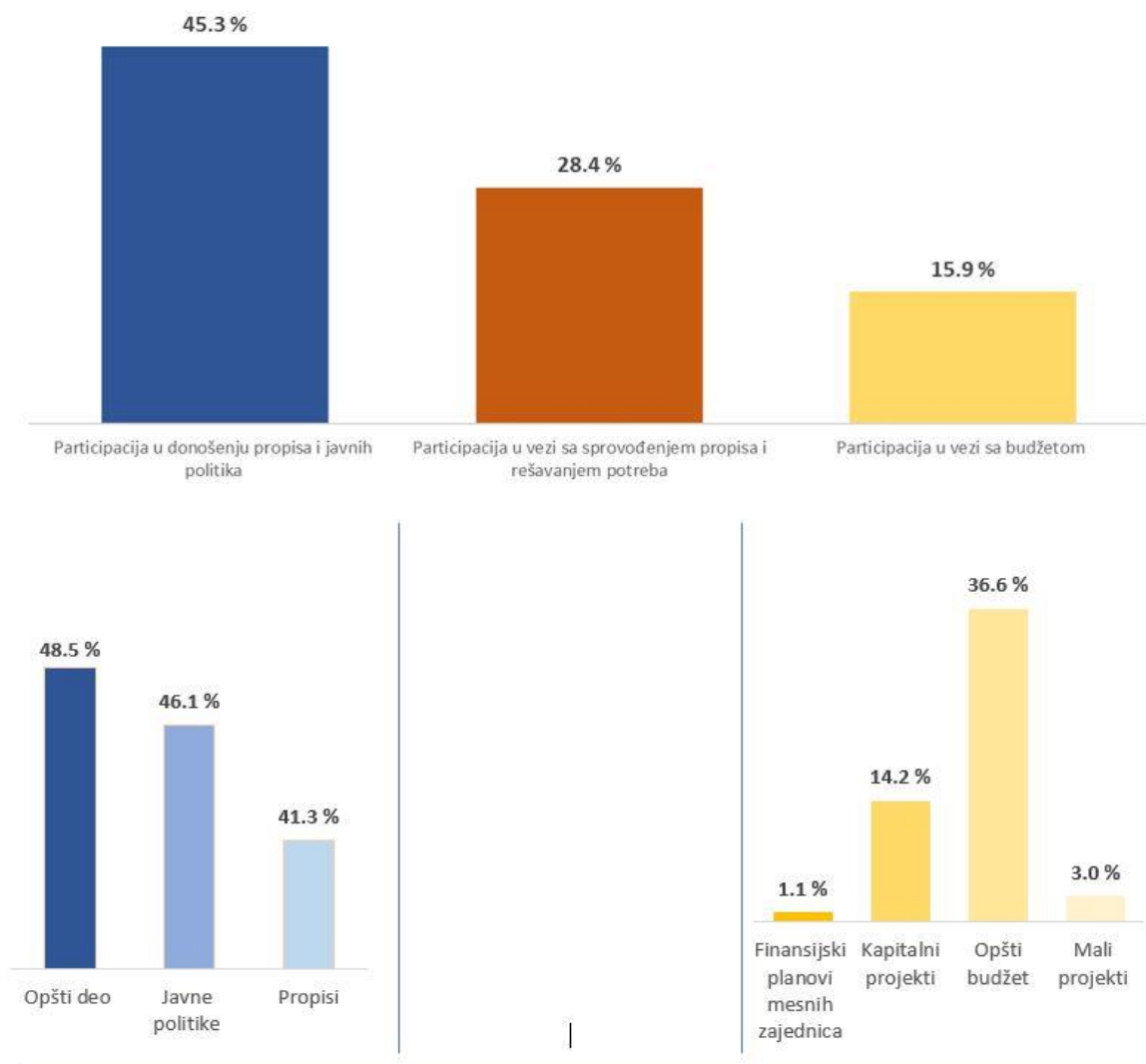
„Participacija u vezi sa budžetom” ima nizak prosek od 15,9%, a pojedinačne ocene variraju od 5,7 do 45,7%. Više od 30% imaju samo tri JLS.

Prosečne ocene po kategorijama ne ukazuju da postoji poseban problem u nekom od segmenata koji bi posledično „vukao” indekse nadole. Kategorija „informisanje” (17 indikatora) ima nešto niži prosek (20,3%), „konsultovanje” (38 indikatora) – 26,3%, a „direktno uključivanje” (19 indikatora) – 25,8%.

Grafikon: Prosečne ocene 44 JLS po kategorijama

Grafikon – prosečne ocene 44 JLS po oblastima i podoblastima

Oblasti istraživanja

Pregled

LIPA posmatra transparentnost u osam široko postavljenih oblasti. Broj indikatora u oblastima značajno varira te je zbog toga različit uticaj koji ocene pojedinih oblasti imaju na ukupan prosek. Oblast „Participacija u donošenju propisa i javnih politika” ima tri podoblasti i 19 indikatora, oblast „Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba” samo četiri indikatora i ne sadrži podoblasti, dok oblast „Participacija u vezi sa budžetom” ima četiri podoblasti i ukupno obuhvata gotovo dve trećine indikatora, te ima najveću „težinu”.

Tabela: Postignuta prosečna ocena JLS po oblastima

	Participacija u donošenju propisa i javnih politika	Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba	Participacija u vezi sa budžetom
Broj indikatora	19	4	35
Težina oblasti s obzirom na broj indikatora	33/100	7/100	60/100
Prosečna ocena	45,3%	28,4%	15,9%

Oblast 1 Participacija u donošenju propisa i javnih politika

Oblast „Participacija u donošenju propisa i javnih politika” ima tri podoblasti, koje imaju podjednak broj indikatora i podjednak uticaj na ukupnu ocenu u ovoj oblasti:

Participacija u donošenju propisa i javnih politika			
Podoblast	Opšti deo	Javne politike	Propisi
Broj indikatora u podoblasti	6 indikatora	7 indikatora	6 indikatora
Prosečna ocena podoblasti	48,5%	46,1%	41,3%

Opšti deo odnosi se na referendume, narodne incijative i direktno uključivanje građana u radna tela u kojima se razmatraju skupštinske odluke. Podoblast „Javne politike” obuhvata indikatore u vezi sa javnim raspravama o javnim politikama, dok podoblast „Propisi” uključuje indikatore u vezi sa javnim raspravama o propisima. Kao što se vidi iz tabele, nema velikih odstupanja po prosečnim ocenama u ove tri podoblasti.

S druge strane, unutar svake od podoblasti postoje značajne varijacije između najnižih i najviših ocena. Za „Opšti deo” varijacije su od 16,7% do 66,7%, za „Javne politike” su ekstremne, od 0 (šest JLS) do 100% (dve JLS), kao i za „Propise”, pri čemu 0% ima osam JLS, a 100% dve JLS.

Ukupnu ocenu iznad 60% u ovoj oblasti imaju Sombor (84,2%), Veliko Gradište (78,9%), Užice (78,9%), Bač (78,9%), Mali Zvornik (73,7%), Knjaževac (68,2%), Sokobanja (63,2%) i Bor (63,2%).

Oblast 2 Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba

Ova oblast sadrži samo četiri indikatora, te su i ocene 0, 25, 50 ili 100%. Nijedan pozitivan indikator (0%) imaju 23 JLS, što je više od polovine. Maksimalnu ocenu imaju Užice i Srbobran.

Oblast 3 Participacija u vezi sa budžetom

Participacija u vezi sa budžetom				
Podoblast	Finansijski planovi mesnih zajednica	Kapitalni projekti	Opšti budžet	Mali projekti
Broj indikatora u podoblasti	4 indikatora	8 indikatora	11 indikatora	12 indikatora
Specifična težina podoblasti	11/100	23/100	31/100	34/100
Prosečna ocena podoblasti	1,1%	14,2%	36,6%	3%

Podoblast „Finansijski planovi mesnih zajednica” odnosi se na informisanje građana i pozivanje na učešće u konsultacijama tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova mesnih zajednica. Ovo je oblast sa najnižom ocenom i potreban je značajan rad i sa predstavnicima mesnih zajednica i sa referentnim osobama i organima u JLS kako bi se unapredilo stanje u ovoj oblasti. Jedine dve pozitivne ocene u ovoj podoblasti imaju Užice i Sokobanja za indikator „Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana i pozivu da učestvuju u konsultacijama tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ?”.

U podoblasti „Kapitalni projekti” istraživanje je pokazalo da od JLS do JLS značajno varira poimanje javne rasprave o kapitalnim projektima, bilo da je reč o formalnom ispunjavanju obaveze iz Zakona o lokalnoj samoupravi, ili o jednoj od faza budžetske rasprave. Čak 27 JLS ima ocenu 0, a ocenu 50 ili više imaju samo Paraćin (62,5%), Veiko Gradište (50%), Nova Varoš (50%), Bečej (50%), Arandjelovac (50%), Temerin (50%) i Velika Plana (50%).

U okviru ove oblasti najbolje je stanje u podoblasti „Opšti bužet”, iako je i ovde prosek daleko od zadovoljavajućeg (36,6%). Ocene variraju od 0% (sedam JLS) do 63,6%, a 13 JLS ima ocenu iznad 50%. Najbolje ocene (63,6%) u ovoj oblasti imaju Veliko Gradište, Topola i Bor.

Oblast „Mali projekti” obuhvata indikatore koji se odnose na planiranje, raspisivanje, ocenjivanje i informisanje u vezi sa malim projektima koji se realizuju uz učešće građana, bilo da se finansiraju

od prihoda od poreza na imovinu ili iz drugih izvora. Treba naglasiti da se „Mali projekti” ne odnose na konkurse za projekte udruženja.

Prema prikupljenim podacima sa sajtova JLS i iz njihovih odgovora, zaključak je da je određeni broj JLS, koje su ranije uspostavile ovu praksu i čak usvojile akte za regulisanje konkursa, propustio da raspiše pozive u 2022. godini. U odsustvu konkretne prakse, nisu pozitivno bodovani akti iz prethodnih godina.

Stoga ne čudi da je prosečna ocena samo 3%, jer su prema dostupnim podacima samo tri od posmatrane 44 JLS sprovele konkurse u 2022. godini – Trstenik, Užice i Ljubovija. Najbolju ocenu ima Užice – 75%.

Zaključci

Opšti zaključci

Niska participacija i nezadovoljavajući prosek posledica su neprimenjivanja pojedinih oruđa i mehanizama za participaciju, ali i nepoverenja građana i slabog odziva u situacijama kada se ti mehanizmi primenjuju. Čak i kada postoji participacija, njeni efekti nisu dovoljno vidljivi. Participacija se nedovoljno promovise, pa su tako, na primer, pozivi na javne rasprava i informacije o izveštajima sa javnih rasprava retko pronalazeni na društvenim mrežama, koje su istovremeno široko korišćene za informisanje o drugim temama.

JLS su neke aktivnosti u vezi sa participacijom obavljale formalno ili jednokratno. Tako je utvrđeno da su javne rasprave o budžetu retko kada trajale 20 dana, te da su postojali različiti pristupi javnim raspravama (često je reč o ispunjavanju forme).

Iako nije suštinski deo ovog ocenjivanja, notirano je da su sajtovi neretko neažurni – izdvojeni su baneri ili delovi menija za jednokratne akcije ili prikaze konkursa, javnih rasprava ili budžeta od pre nekoliko godina, što otežava pronalaženje relevantnih informacija.

Prostor za unapređenje transparentnosti postoji u gotovo svim oblastima za manji ili veći broj JLS, a naročito u podoblastima „Uključenje građana preko mesnih zajednica“, „Mali projekti“, ali i „Rasprave o budžetu i kapitalnim projektima“ (koje sadrže najviše indikatora). Neizbežan zaključak jeste i da napredak umnogome zavisi od političke i administrativne volje, te da je za napredak potrebna dugotrajna i promišljena podrška spolja, uz negovanje i promovisanje svakog postignutog napretka.

Zaključci – LIPA kao oruđe

Kao mehanizam, LIPA je na samom početku iskazala kvalitet komparativnosti i unapredivosti – indikatori prepoznati kao problematični tokom pilot-istraživanja, ali i tokom glavnog istraživanja su modifikovani, pojedini izbačeni, pri čemu nije narušena struktura i dinamika istraživanja.

Rezultati LIPA istraživanja otvaraju prostor za brojna ukrštanja i poređenja – između JLS, pojedinačnih indikatora, oblasti, kategorija, što je od značaja za usmeravanje podrške JLS i pojedinim aktivnostima/oblastima kojima donator želi da se posveti.

Kroz odgovarajuću promociju, LIPA može da postane i mehanizam za podsticanje, a ne samo merenje napretka, razvijanjem konkurencije između JLS, na sličan način kako je učinjeno sa LTI istraživanjem i rangiranjem.

Preporuke

Opšte preporuke

- Treba jasno izdvojiti segment sa javnim raspravama na sajtovima JLS.
- Razdvojiti javne rasprave (ili konsultacije) o planovima za kapitalne investicije, usklađene sa strateškim dokumentima, i izjašnjavanje građana o njima, od anketiranja i izjašnjavanja o manjim projektima.
- Napredak (tamo gde postoji) postignut u izveštavanju o javnim raspravama o budžetu primeniti i na druge javne rasprave.
- Proširiti javne rasprave van okvira koji je označen kao obavezan u Zakonu o lokalnoj samoupravi.
- Povećati funkcionalnost ili uvesti mehanizme za prijavu problema i izveštavati i javnost o rešavanju problema (izgradnja poverenja kao uslov za veću participaciju).
- Unaprediti oblasti uključenja građana preko mesnih zajednica u odlučivanje i posebno informisanje o konsultacijama i rezultatima konsultacija.
- Objavljivati obrazloženje budžeta uz poziv na javne rasprave o budžetu.
- Uložiti dodatne napore za povećanje broja građana koji učestvuju u javnim raspravama o budžetu, što se odnosi na raznovrsnije mehanizme u fazi pozivanja na rasprave, ali i informisanja o rezultatima javnih rasprava i prihvatanju predloga građana uključenih u javne rasprave.

Aneksi

Aneks 1. Indikatori i obrazloženja načina ocenjivanja

Participacija u donošenju propisa i javnih politika

Opšti deo

- 1. JLS je u prethodne tri godine postupala po narodnoj inicijativi i/ili raspisivala referendum. (D)**

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traže se podnete inicijative i podaci o postupanju.

- 2. JLS u prethodne tri godine nije kršila propise u vezi sa postupanjem sa referendumom i narodnom inicijativom. (D)**

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traže se podaci o postupanju i utvrđuje se da li je JLS postupila u skladu sa procedurama i rokovima propisanim zakonom/uredbom.

- 3. Da li je nekim aktom JLS posebno propisano uključivanje osetljivih grupa u javne rasprave i druge oblike participacije građana? (K)**

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traži se navedeni akt.

- 4. Da li je u prethodnoj godini sprovedeno uključivanje osetljivih grupa u javne rasprave i druge oblike participacije građana? (K)**

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu uvida u sajt i/ili zahteva za pristup informacijama – traže se pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava.

- 5. Da li je poslovnikom o radu skupštine propisano postojanje „građanske stolice” u radnim telima SO/SG ili propisano učešće građana u radnim telima SO/SG? (D)**

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u poslovnik. Ukoliko poslovnik nije dostupan, putem zahteva se traži poslovnik, odnosno navedena informacija iz poslovnika. Traži se da je propisano postojanje „građanske stolice” u radnim telima SO/SG.

- 6. Da li je u prethodnoj godini funkcionisala „građanska stolica” ili drugi oblik učešća građana u radu radnih tela SO/SG? (D)**

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u zapisnike sa sednica radnih tela, odnosno putem zahteva za dostavljanje zapisnika sa sednica na kojima je funkcionisala „građanska stolica” ili drugi oblik učešća.

Javne politike

- 7. Da li je u prethodne tri godine sprovedena bar jedna javna rasprava u skladu sa propisima koji definišu izradu dokumenata javnih politika prilikom pripreme dokumenata javnih politika (strategije, akcioni planovi)? (K)**

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka vesti o održanoj javnoj raspravi.

8. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o pripremi dokumenata javnih politika koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaj ili vest ne donosi pozitivan poen.

9. JLS u prethodne tri godine nije usvojila nijednu javnu politiku a da pre toga nije organizovala javnu raspravu. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje upoređivanjem podataka dobijenih na osnovu dva zahteva – za dostavljanje podataka o javnim politikama usvojenim u prethodne tri godine i za dostavljanje podataka o javnim raspravama organizovanim u prethodne tri godine.

10. JLS je objavila izveštaje sa svih javnih rasprava o javnim politikama organizovanim u prethodne tri godine, koji sadrže obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javnih rasprava? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da svi izveštaji sadrže podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaji ili vesti ne donose pozitivan poen, kao ni situacija u kojoj su za pojedine JR objavljeni izveštaji, a za pojedine (makar i jednu) nisu.

11. Da li je organizovana javna rasprava prilikom usvajanja poslednje strategije održivog razvoja? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (da li postoji strategija, kada je usvojena, da li postoji izveštaj sa JR) ili na osnovu podataka iz zahteva kojim su traženi podaci o svim javnim politikama usvojenim u prethodne tri godine (ukoliko je uvidom u sajt ustanovljeno da je strategija usvojena u prethodne tri godine) ili putem posebnog zahteva za pristup informacijama.

12. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o strategiji održivog razvoja koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaj ili vest ne donosi pozitivan poen.

13. JLS je uputila poziv građanima na poslednju održanu javnu raspravu o dokumentima javnih politika na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko mesnih zajednica, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana. (I)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt, profile JLS na društvenim mrežama i putem zahteva za pristup informacijama. Za pozitivan bod dovoljno je da su korišćena bilo koja tri od navedenih kanala (za društvene mreže dovoljno je da je korišćen bar jedan kanal, odnosno društvena mreža). Potrebno je prikupiti podatke o svim mehanizmima.

Propisi

14. Da li je u prethodne tri godine sprovedena bar jedna javna rasprava u skladu sa standardima dobre prakse za izradu novih propisa ili bitne izmene u postojećim propisima? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka vesti o održanoj javnoj raspravi. Za pozitivnu ocenu potrebno je sledeće: a) minimalno trajanje od 20 dana između dana objavljivanja i dana zaključenja; b) organizovan je najmanje jedan javni skup (fizički ili onlajn); c) objavljen je nacrt akta koji se razmatra sa obrazloženjem.

15. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o pripremi propisa koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave? (I)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaj ili vest ne donosi pozitivan poen.

16. JLS u prethodne tri godine nije usvojila nijedan propis za koji je obavezna javna rasprava a da pre toga nije organizovala javnu raspravu. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje upoređivanjem podataka dobijenih na osnovu uvida u sajt (usvojeni propisi) i zahteva – za dostavljanje podataka o javnim raspravama organizovanim u prethodne tri godine, odnosno dva zahteva, ako uvidom nije moguće utvrditi koji su propisi usvojeni – za dostavljanje podataka o propisima (za koje je obavezna JR) usvojenim u prethodne tri godine i za dostavljanje podataka o javnim raspravama organizovanim u prethodne tri godine. Propisi za koje je obavezna javna rasprava utvrđeni su Zakonom o lokalnoj samoupravi. Za pozitivnu ocenu potrebno je sledeće: a) minimalno trajanje od 20 dana između dana objavljivanja i dana zaključenja; b) organizovan je najmanje jedan javni skup (fizički ili onlajn); c) objavljen je nacrt akta koji se razmatra sa obrazloženjem.

17. JLS je objavila izveštaje sa svih javnih rasprava o propisima organizovanim u prethodne tri godine, koji sadrže obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javnih rasprava? (I)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da postoje izveštaji sa svih JR i da svi izveštaji sadrže podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje.

18. JLS je uputila poziv građanima na poslednju održanu javnu raspravu o propisu na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko mesnih zajednica, preko društvenih mreža, licima / direktnim obaveštavanjem građana. (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt, profile JLS na društvenim mrežama i putem zahteva za pristup informacijama. Za pozitivan bod dovoljno je da su korišćena bilo koja tri od navedenih kanala (za društvene mreže dovoljno je da je korišćen bar jedan kanal, odnosno društvena mreža).

19. Da li su u prethodnoj godini građani / predstavnici građana bili uključeni u rad tela JLS koja se bave izradom propisa i javnih politika? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u zapisnike sa sednica tela u čiji rad su bili uključeni predstavnici građana.

Participacija u vezi sa sprovođenjem propisa i rešavanjem potreba

20. Da li JLS ima mehanizam za onlajn ili SMS prijavu komunalnih problema? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt ili putem zahteva za pristup informacijama, ukoliko uvidom u sajt nije moguće utvrditi da li postoji SMS mehanizam.

21. Da li je JLS u roku odgovorila na primedbu/pitanje izneto kroz mehanizam za prijavu komunalnih problema? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje testiranjem – upućivanjem pitanja (npr. kome da prijavim da je u mojoj ulici potrebno postaviti „ležećeg policajca“). Ako mehanizma (npr. 48 sati) nema, ocena je 0.

22. Da li postoji onlajn/SMS mehanizam za prijavu kršenja lokalnih propisa ili propisa za koje su nadležne lokalne inspekcije? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt ili putem zahteva za pristup informacijama, ukoliko uvidom u sajt nije moguće utvrditi da li postoji SMS mehanizam.

23. Da li je uz mehanizam za prijavu kršenja lokalnih propisa ili propisa za koje su nadležne lokalne inspekcije dostupna informacija u kom roku će građanin dobiti odgovor na prijavu? (I)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt. Neophodno je da ova informacija bude dostupna neposredno uz mehanizam (a ne, na primer, odvojeno u informatoru o radu).

Participacija u vezi sa budžetom

Finansijski planovi mesnih zajednica

24. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana i poziv da učestvuju u konsultacijama tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu podataka dobijenih na zahtev od JLS – traži se uputstvo.

25. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana o rezultatima i odlukama proisteklim iz konsultacija tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu podataka dobijenih na zahtev od JLS – traži se uputstvo.

26. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana o sprovođenju odluka generisanih kroz konsultacije tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ? (I)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu podataka dobijenih na zahtev od JLS – traži se uputstvo.

27. Da li je JLS dobila povratne informacije od mesnih zajednica o informisanju građana o sprovođenju odluka generisanih kroz konsultacije tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u izveštaje / povratne informacije od MZ – ako manje od polovine MZ dostavlja ovu vrstu izveštaja, rezultat je 0.

Kapitalni projekti

28. Da li je pre usvajanja aktuelnog budžeta organizovana javna rasprava o kapitalnim projektima koji se realizuju iz aktuelnog budžeta? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka vesti o održanoj javnoj raspravi.

29. Javna rasprava o kapitalnim projektima trajala je najmanje 20 dana. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka vesti o održanoj javnoj raspravi, uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o trajanju JR.

30. Da li su na javnoj raspravi o kapitalnim projektima koji će se realizovati iz budžeta građani mogli da predlože projekte? (K) (D)

Ovaj indikator podrazumeva da je bilo moguće dodati novi kapitalni projekat, a ne samo one koje je JLS predložila za izjašnjavanje. Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi – pod uslovom da ovi dokumenti/vesti sadrže informaciju da je moguće dodati ili da je na izjašnjavanje dodat novi predlog građana), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se informacija da li je bilo moguće predložiti dodatni projekat i gde je to bilo objavljeno. Ako se u odgovoru tvrdi da je bilo moguće, ali da to nije unapred objavljeno, a da novih predloga nije bilo, to je ocena 0.

31. Da li je javna rasprava o kapitalnim projektima koji se realizuju iz aktuelnog budžeta organizovana pre 1. septembra? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka vesti o održanoj javnoj raspravi, uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o datumu održavanja JR o kapitalnim projektima koji se realizuju iz budžeta.

32. Da li je u pozivu za javnu raspravu o kapitalnim projektima bilo objavljeno koji će iznos (apsolutni i procentualni deo budžeta) biti izdvojen za ove projekte? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu, a JR je održana i poziv je upućen građanima putem drugih kanala.

33. Da li je u pozivu za javnu raspravu o kapitalnim projektima bilo objavljeno na osnovu kojih kriterijuma će biti odabrani projekti koji će se sprovesti od onih koji su razmatrani na javnoj raspravi? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu, a JR je održana i poziv je upućen građanima putem drugih kanala.

34. Da li je vidljiva vrednost kapitalnih projekata o kojima je organizovana javna rasprava i da li je veća od 25% budžeta? (K)

Neophodno je pribaviti (sa sajta JLS ili putem zahteva za pristup informacijama, ukoliko taj podatak nije dostupan) informaciju o iznosu budžeta i informaciju o vrednosti kapitalnih projekata o kojima je organizovana JR. Ako neki od ovih podataka nije moguće pribaviti, ocena je 0.

35. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o izboru kapitalnih projekata koji će se finansirati iz budžeta, koji sadrži obrazloženje za prihvatanje/odbijanje predloga? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaj ili vest ne donosi pozitivan poen.

Opšti budžet

36. Da li su indirektni korisnici budžeta sproveli otvorene konsultacije sa građanima o tome na koji način bi mogli da planiraju rashode za narednu godinu? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu uzorka – jedan indirektni korisnik budžeta isti za sve JLS (npr. kulturni centar). Za pozitivnu ocenu neophodno je da konsultacije nisu bile ograničene samo na trenutne/aktuelne korisnike usluga (npr. da biblioteka nije sprovela konsultacije samo među članovima). Informacija se pribavlja na osnovu zahteva za pristup informacijama upućenog indirektnom korisniku budžeta. Za pozitivno bodovanje potrebno je da se dostavi dokument ili link koji nedvosmisleno potvrđuje da su konsultacije održane (i da se vidi kada su održane), a ne samo odgovor.

37. Da li su direktni korisnici budžeta (ne računajući GU/OU u celini) pre formulisanja nacrtu budžeta sproveli otvorene konsultacije sa građanima o tome na koji način bi mogli da planiraju rashode za narednu godinu? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu uzorka – jedan direktni korisnik budžeta isti za sve JLS (npr. sekretarijat za socijalnu zaštitu). Za pozitivnu ocenu neophodno je da konsultacije nisu bile ograničene samo na trenutne/aktuelne korisnike usluga (npr. na aktuelne korisnike programa socijalne podrške). Informacija se pribavlja na osnovu zahteva za pristup informacijama upućenog direktnom korisniku budžeta. Za pozitivno bodovanje potrebno je da se dostavi dokument ili link koji nedvosmisleno potvrđuje da su konsultacije održane (i da se vidi kada su održane), a ne samo odgovor.

38. Da li je organizovana javna rasprava o nacrtu budžeta (osim kapitalnih projekata)? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Neophodno je da se dostavi dokument ili link na osnovu kojeg se može utvrditi da je rasprava organizovana.

39. Da li je javna rasprava o nacrtu budžeta organizovana pre 1. novembra? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji sa javnih rasprava, vest o održanoj javnoj raspravi), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na JR, izveštaj ili link ka

vesti o održanoj javnoj raspravi, uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o datumu održavanja JR o nacrtu budžeta.

40. JLS je uputila poziv građanima na javnu raspravu o nacrtu budžeta na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko mesnih zajednica, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana. (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt, profile JLS na društvenim mrežama i putem zahteva za pristup informacijama. Za pozitivan bod dovoljno je da su korišćena bilo koja tri od navedenih kanala (za društvene mreže dovoljno je da je korišćen bar jedan kanal, odnosno društvena mreža).

41. Pored nacrta budžeta, uz poziv za javnu raspravu je objavljeno obrazloženje budžeta koje sadrži podatke o realizaciji budžeta i učinku budžetskih programa za prvih šest meseci tekuće godine. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Neophodno je da se dostavi dokument ili link na osnovu kojeg se može utvrditi da je uz poziv na javnu raspravu objavljeno obrazloženje budžeta koje sadrži podatke o realizaciji budžeta i učinku budžetskih programa za prvih šest meseci tekuće godine, odnosno link na kome se obrazloženje i izveštaj mogu naći.

42. Javna rasprava o nacrtu budžeta je organizovana dostavljanjem predloga putem elektronske ili klasične pošte i organizovanjem javnih skupova. (K)

Za pozitivno bodovanje ovog indikatora neophodno je da su organizovana oba oblika. Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji, vest o JR), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu ili je nemoguće utvrditi da li su organizovana oba oblika. Neophodno je da se dostavi dokument ili link na osnovu kojeg se može utvrditi da su organizovana oba oblika.

43. Za dostavljanje predloga u okviru javne rasprave o nacrtu budžeta putem elektronske ili klasične pošte ostavljen je period od najmanje 20 dana. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji, vest o JR), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu ili je nemoguće utvrditi rok koji je ostavljen. Neophodno je da se dostavi dokument ili link na osnovu kojeg se može utvrditi rok.

44. Javni skup u okviru javne rasprave o nacrtu budžeta najavljen je najmanje 10 dana unapred. (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javne rasprave, pozivi na javne rasprave, izveštaji, vest o JR), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu ili je nemoguće utvrditi kada je najavljen, a kada je održan javni skup. Neophodno je da se dostavi dokument ili link na osnovu kojeg se mogu utvrditi datumi.

45. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o nacrtu budžeta koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje svakog predloga podnetog tokom javne rasprave? (I) (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o podnetim predlozima i obrazloženja za usvajanje/neusvajanje. Samo izveštaj ili vest ne donosi pozitivan poen.

46. U javnoj raspravi o nacrtu budžeta (predlozi dostavljeni elektronskom ili klasičnom poštom, prisustvo na javnim skupovima) učestvovao je najmanje 1 promil od ukupnog broja stanovnika. (K) (D)

Za bodovanje je potrebno pribaviti podatak o broju stanovnika (internet, sajt JLS ili sajt RZS i sl.) i o broju učesnika JR. Broj učesnika JR se može utvrditi uvidom u sajt (izveštaj sa javnih rasprava), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se broj učesnika, odnosno dokumenti (zapisnici, informacija o broju primljenih predloga klasičnom i elektronskom poštom) na osnovu kojih se može utvrditi broj učesnika.

Mali projekti

47. Da li je JLS organizovala javne konsultacije o raspisivanju malih projekata koji se realizuju uz učešće građana? (K)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (poziv na konsultacije, vest o održanim konsultacijama), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na konsultacije, izveštaj ili link ka vesti o održanim konsultacijama. Ako je indikator 48 ocenjen pozitivno, to podrazumeva i pozitivnu ocenu za ovaj indikator.

48. Da li je JLS organizovala javne konsultacije o raspisivanju malih projekata koji se realizuju uz učešće građana a finansiraju se od prihoda od poreza na imovinu? (K)

Ovo je specifičan, užii indikator, koji se nadovezuje na indikator 47. Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (poziv na konsultacije, vest o održanim konsultacijama), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv na konsultacije, izveštaj ili link ka vesti o održanim konsultacijama, kao i potvrda da je reč (i da je to jasno naznačeno) o projektima koji se finansiraju od prihoda od poreza na imovinu.

49. Da li je JLS raspisala konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (konkursi, pozivi, oglasi i sl.), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se tekst konkursa i informacija gde je objavljen. Za pozitivno bodovanje neophodno je sa sigurnošću utvrditi da je konkurs bio vidljiv / dostupan građanima.

50. Da li je konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana raspisan pre 1. aprila tekuće godine? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javni konkursi, konkursi, pozivi i sl.), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv za prijavljivanje na konkurs ili link ka vesti o konkursu uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o datumu raspisivanja.

51. Da li je vrednost sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana veća od 3% procenta naplaćenog poreza na imovinu? (D)

Neophodno je pribaviti (sa sajta JLS ili putem zahteva za pristup informacijama ukoliko taj podatak nije dostupan) informaciju o iznosu naplaćenog poreza na imovinu u prethodnoj godini i informaciju o vrednosti sredstava predviđenih konkursom. Ako neki od ovih podataka nije moguće pribaviti, ocena je 0.

52. Da li je najmanje 50% sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana namenjeno za nerazvijenije ruralne zajednice? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javni konkursi, konkursi, pozivi i sl.), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv

za prijavljivanje na konkurs ili link ka vesti o konkursu uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o ukupnom iznosu sredstava predviđenih konkursom i delu sredstava namenjenih za nerazvijene ruralne zajednice. Ako neki od ovih podataka nije moguće pribaviti ili javno nije dostupan podatak o minimalnom delu namenjenom razvoju ruralnih zajednica, ocena je 0.

53. Da li je najmanje 30% sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana namenjeno za rodnu ravnopravnost i osnaživanje osetljivih grupa? (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS (javni konkursi, konkursi, pozivi i sl.), odnosno na osnovu zahteva za pristup informacijama ako se informacija ne može naći na sajtu. Traži se poziv za prijavljivanje na konkurs ili link ka vesti o konkursu uz uslov da navedeni dokument ili vest sadrži informaciju o ukupnom iznosu sredstava predviđenih konkursom i delu sredstava namenjenih za rodnu ravnopravnost i osnaživanje osetljivih grupa. Ako neki od ovih podataka nije moguće pribaviti ili podatak o minimalnom delu namenjenom za rodnu ravnopravnost i osnaživanje osetljivih grupa nije javno dostupan, ocena je 0.

54. Da li je odluka o tome šta će se finansirati od projekata koji se realizuju uz učešće građana zasnovana na kriterijumima koji su utvrđenim aktom? (K) (D)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traži se akt koji propisuje kriterijume za odabir projekata koji će se finansirati.

55. Da li kriterijumi za bodovanje projekata podnetih na konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana podrazumevaju bodovanje po stavkama? (K) (D)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traži se akt koji propisuje kriterijume za odabir projekata koji će se finansirati.

56. Da li su građani konsultovani tokom procesa pripreme kriterijuma? (K) (D)

Ovaj indikator se utvrđuje na osnovu zahteva za pristup informacijama – traži se poziv građanima/udruženjima i zapisnik sa sastanka tela/grupe koja je propisala kriterijume.

57. JLS je uputila poziv za učešće na konkursu za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko mesnih zajednica, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana. (I) (D)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt, profile JLS na društvenim mrežama i putem zahteva za pristup informacijama. Za pozitivan bod dovoljno je da su korišćena bilo koja tri od navedenih kanala (za društvene mreže dovoljno je da je korišćen bar jedan kanal, odnosno društvena mreža).

58. Da li je objavljen izveštaj o rezultatima konkursa za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana koji sadrži podatke o razmatranju svih dostavljenih predloga? (I)

Ovaj indikator se utvrđuje uvidom u sajt JLS. Za pozitivno bodovanje indikatora neophodno je da izveštaj sadrži podatke o svim podnetim projektima, informaciju koji su izabrani i na koji način su odabrani (bodovanje, kriterijumi).

Aneks 2. Prosečan rezultat po indikatorima

Indikatorska pitanja	% od maks. rezultata
5. Da li je poslovníkom o radu skupštine propisano postojanje „građanske stolice” u radnim telima SO/SG ili propisano učešće građana u radnim telima SO/SG?	95,5%
2. JLS u prethodne tri godine nije kršila propise u vezi sa postupanjem sa referendumom i narodnom inicijativom.	93,2%
38. Da li je organizovana javna rasprava o nacrtu budžeta (osim kapitalnih projekata)?	84,1%
42. Javna rasprava o nacrtu budžeta je organizovana dostavljanjem predloga putem elektronske ili klasične pošte i organizovanjem javnih skupova.	84,1%
6. Da li je u prethodnoj godini funkcionisala „građanska stolica” ili drugi oblik učešća građana u radu radnih tela SO/SG?	81,8%
7. Da li je u prethodne tri godine sprovedena bar jedna javna rasprava u skladu sa propisima koji definišu izradu dokumenata javnih politika prilikom pripreme dokumenata javnih politika (strategije, akcioni planovi)?	77,3%
44. Javni skup u okviru javne rasprave o nacrtu budžeta najavljen je najmanje 10 dana unapred.	72,7%
9. JLS u prethodne tri godine nije usvojila nijednu javnu politiku a da pre toga nije organizovala javnu raspravu.	63,6%
14. Da li je u prethodne tri godine sprovedena bar jedna javna rasprava u skladu sa standardima dobre prakse za izradu novih propisa ili bitne izmene u postojećim propisima?	63,6%
16. JLS u prethodne tri godine nije usvojila nijedan propis za koji je obavezna javna rasprava a da pre toga nije organizovala javnu raspravu.	59,1%
11. Da li je organizovana javna rasprava prilikom usvajanja poslednje strategije održivog razvoja?	56,8%
20. Da li JLS ima mehanizam za onlajn ili SMS prijavu komunalnih problema?	47,7%
8. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o pripremi dokumenata javnih politika koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave?	45,5%
45. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o nacrtu budžeta koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje svakog predloga podnetog tokom javne rasprave?	45,5%
40. JLS je uputila poziv građanima na javnu raspravu o nacrtu budžeta na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko MZ, preko društvenih mreža, licima / direktnim obaveštavanjem građana.	40,9%
22. Da li postoji onlajn/SMS mehanizam za prijavu kršenja lokalnih propisa ili propisa za koje su nadležne lokalne inspekcije?	36,4%
15. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o pripremi propisa koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave?	34,1%
18. JLS je uputila poziv građanima na poslednju održanu javnu raspravu o propisu na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na	34,1%

sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko MZ, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana.	
19. Da li su u prethodnoj godini građani / predstavnici građana bili uključeni u rad tela JLS koja se bave izradom propisa i javnih politika?	34,1%
28. Da li je pre usvajanja aktuelnog budžeta organizovana javna rasprava o kapitalnim projektima koji se realizuju iz aktuelnog budžeta?	34,1%
13. JLS je uputila poziv građanima na poslednju održanu javnu raspravu o dokumentima javnih politika na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko MZ, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana.	31,8%
39. Da li je javna rasprava o nacrtu budžeta organizovana pre 1. novembra?	31,8%
10. JLS je objavila izveštaje sa svih javnih rasprava o javnim politikama organizovanim u prethodne tri godine, koji sadrže obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javnih rasprava.	27,3%
30. Da li su na javnoj raspravi o kapitalnim projektima koji će se realizovati iz budžeta građani mogli da predlože projekte?	27,3%
17. JLS je objavila izveštaje sa svih javnih rasprava o propisima organizovanim u prethodne tri godine, koji sadrže obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javnih rasprava.	22,7%
46. U javnoj raspravi o nacrtu budžeta (dostavljeni predlozi elektronskom ili klasičnom poštom, prisustvo na javnim skupovima) učestvovao je najmanje 1 promil od ukupnog broja stanovnika.	22,7%
12. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o strategiji održivog razvoja koji sadrži obrazloženja za usvajanje/neusvajanje predloga podnetih tokom javne rasprave?	20,5%
21. Da li je JLS u roku odgovorila na primedbu/pitanje izneto kroz mehanizam za prijavu komunalnih problema?	18,2%
29. Javna rasprava o kapitalnim projektima trajala je najmanje 20 dana.	15,9%
43. Za dostavljanje predloga u okviru javne rasprave o nacrtu budžeta putem elektronske ili klasične pošte ostavljen je period od najmanje 20 dana.	15,9%
23. Da li je uz mehanizam za prijavu kršenja lokalnih propisa ili propisa za koje su nadležne lokalne inspekcije dostupna informacija u kom roku će građanin dobiti odgovor na prijavu?	11,4%
3. Da li je nekim aktom JLS posebno propisano uključivanje osetljivih grupa u javne rasprave i druge oblike participacije građana?	9,1%
31. Da li je javna rasprava o kapitalnim projektima koji se realizuju iz aktuelnog budžeta organizovana pre 1. septembra?	9,1%
33. Da li je u pozivu za javnu raspravu o kapitalnim projektima bilo objavljeno na osnovu kojih kriterijuma će biti odabrani projekti koji će se sprovesti od onih koji su razmatrani na javnoj raspravi?	9,1%
35. Da li je objavljen izveštaj o javnoj raspravi o izboru kapitalnih projekata koji će se finansirati iz budžeta koji sadrži obrazloženje za prihvatanje/odbijanje predloga?	9,1%
4. Da li je u prethodnoj godini sprovedeno uključivanje osetljivih grupa u javne rasprave i druge oblike participacije građana?	6,8%
49. Da li je JLS raspisala konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana?	6,8%

55. Da li kriterijumi za bodovanje projekata podnetih na konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana podrazumevaju bodovanje po stavkama?	6,8%
1. JLS je u prethodne tri godine postupala po narodnoj inicijativi i/ili raspisala referendum.	4,5%
24. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana i pozivu da učestvuju u konsultacijama tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ?	4,5%
32. Da li je u pozivu za javnu raspravu o kapitalnim projektima bilo objavljeno koliki će iznos (apsolutni i procentualni deo budžeta) biti izdvojen za ove projekte?	4,5%
34. Da li je vidljiva vrednost kapitalnih projekata o kojima je organizovana javna rasprava i da li je veća od 25% budžeta?	4,5%
41. Pored nacrtu budžeta, uz poziv za javnu raspravu je objavljeno obrazloženje budžeta koje sadrži podatke o realizaciji budžeta i učinku budžetskih programa za prvih šest meseci tekuće godine.	4,5%
54. Da li je odluka o tome šta će se finansirati od projekata koji se realizuju uz učešće građana zasnovana na kriterijumima koji su utvrđenim aktom?	4,5%
57. JLS je uputila poziv za učešće na konkursu za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana na najmanje tri od navedenih pet načina: objavljivanjem poziva na sajtu JLS, saopštenjem za medije, preko MZ, preko društvenih mreža, lecima / direktnim obaveštavanjem građana.	4,5%
58. Da li je objavljen izveštaj o rezultatima konkursa za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana koji sadrži podatke o razmatranju svih dostavljenih predloga?	4,5%
47. Da li je JLS organizovala javne konsultacije o raspisivanju malih projekata koji se realizuju uz učešće građana?	2,3%
50. Da li je konkurs za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana raspisan pre 1. aprila tekuće godine?	2,3%
51. Da li je vrednost sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana veća od 3% procenata naplaćenog poreza na imovinu?	2,3%
56. Da li su građani konsultovani tokom procesa pripreme kriterijuma?	2,3%
25. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana o rezultatima i odlukama proisteklim iz konsultacija tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ?	0,0%
26. Da li je JLS pripremila i uputila svim mesnim zajednicama uputstvo o načinu informisanja građana o sprovođenju odluka generisanih kroz konsultacije tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ?	0,0%
27. Da li je JLS dobila povratne informacije od mesnih zajednica o informisanju građana o sprovođenju odluka generisanih kroz konsultacije tokom pripreme razvojnih programa i finansijskih planova MZ?	0,0%
36. Da li su indirektni korisnici budžeta sproveli otvorene konsultacije sa građanima o tome na koji način bi mogli da planiraju rashode za narednu godinu?	0,0%
37. Da li su direktni korisnici budžeta (ne računajući GU/OU u celini) pre formulisanja nacrtu budžeta sproveli otvorene konsultacije sa građanima o tome na koji način bi mogli da planiraju rashode za narednu godinu?	0,0%
48. Da li je JLS organizovala javne konsultacije o raspisivanju malih projekata koji se realizuju uz učešće građana a finansiraju se od prihoda od poreza na imovinu?	0,0%

52. Da li je najmanje 50% sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana namenjeno za nerazvijenije ruralne zajednice?	0,0%
53. Da li je najmanje 30% sredstava predviđenih konkursom za sprovođenje malih projekata koji se realizuju uz učešće građana namenjeno za rodnu ravnopravnost i osnaživanje osetljivih grupa?	0,0%